

Martine Assénat (dir.)

Les jardins de l'Hevsel, paradis intranquilles

Institut français d'études anatoliennes

Hevsel Bahçeleri'ne Yönelik Yeni Politikalar

Necati Pirinççioğlu

DOI : 10.4000/books.ifeagd.2292
Éditeur : Institut français d'études anatoliennes
Lieu d'édition : Istanbul
Année d'édition : 2018
Date de mise en ligne : 26 avril 2018
Collection : Patrimoines au présent
ISBN électronique : 9782362450709

<http://books.openedition.org>

Référence électronique

PIRINÇÇIOĞLU, Necati. *Hevsel Bahçeleri'ne Yönelik Yeni Politikalar* In : *Les jardins de l'Hevsel, paradis intranquilles* [en ligne]. Istanbul : Institut français d'études anatoliennes, 2018 (généré le 12 janvier 2021). Disponible sur Internet : <<http://books.openedition.org/ifeagd/2292>>. ISBN : 9782362450709. DOI : <https://doi.org/10.4000/books.ifeagd.2292>.

Ce document a été généré automatiquement le 12 janvier 2021.

Hevsel Bahçeleri'ne Yönelik Yeni Politikalar

Necati Pirinçcioğlu

Hevsel Bahçeleri'ne Yönelik Yeni Politikalar

- 1 Bahçe kültürünün çok önemli olduğu bir coğrafyada yer alan Hevsel Bahçeleri, tarihi boyunca halkın kullanımına açık sivil bir bahçe olarak özgün bir konuma ve değere sahiptir.
- 2 30'dan fazla uygarlığın izlerini taşıyan bir bölgede, 8 bin yıl gibi çok uzun bir süredir bahçe olarak varlığını koruması nedeniyle, tarımsal değerinin dışında, kültürel ve tarihi olarak da oldukça önemli bir yere sahiptir.

Unesco Sürecinde Hevsel

- 3 Bu kapsamda sivil toplum örgütleri, meslek odaları ve kamu kurum-kuruluş temsilcilerinin katılımı ile Diyarbakır Surları ile Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alanlarını değerlendiren iki ayrı çalıştayın düzenlenmesinin daha doğru bir yaklaşım olacağı düşünülmüştür. Yapılan çalıştaylarda bu alanların güçlü ve zayıf yönleri ortaya çıkarılmış, fırsat ve tehditleri belirlenmiştir

Güçlü Yönleri

- 4 Hevsel Bahçeleri ve Dicle Vadisi'nin **kentle bütünleşmiş ve kentle iç içe bir tarım alanı olarak**, dünyada ender rastlanır kentsel yapı örneklerinden birisi olması.
- 5 Dicle Vadisi ve Hevsel Bahçeleri'nin Diyarbakır kentinin **kültür dokusunun önemli bir simgesi** olması.
- 6 Hevsel Bahçeleri'nin, Dicle Vadisi ile bütünleşen konumu nedeniyle **kentin en önemli peyzaj alanı** olması.

- 7 Hevsel Bahçeleri'nin Diyarbakır'ın **somut olduğu kadar, somut olmayan** kültürel mirasının da vazgeçilmez öğelerinden biri olması.
- 8 Hevsel Bahçeleri'nin kente yakın oluşuna bağlı olarak **ucuz gıdaya iktisadi ve fiziki erişimi** arttırması.
- 9 Hevsel Bahçeleri'nin toplumun yoğun talep gösterdiği tarımsal **ürün çeşitlerini** arz etmesi, özgün **yerel ürünlerin** kente sunulması.

Zayıf Yönleri

- 10 Hevsel Bahçeleri'nde tarım topraklarının miras yolu ile **parçalanması ve küçülmesi** nedeniyle tarımsal verimliliğin olumsuz etkilenmesi.
- 11 Hevsel Bahçeleri'nde alanda hâkim olan **salma sulama ve dikey parselasyon** nedeniyle verimli toprakların yitimi.
- 12 Hevsel Bahçeleri'nde üretilen tarımsal ürünün **pazarlama** olanaklarının etkinleştirilememesi.
- 13 Çiftçi **örgütlülüğünün** olmaması.
- 14 Hevsel Bahçeleri'nde üretilen tarımsal ürünler için, **ürün güvenilirliği ve ürün kalitesi** ile ilgili olumsuz imaj.
- 15 Hevsel Bahçeleri ve Dicle Vadisi'ni kapsayan alanlarda **sivil toplumun örgütlenme** eksikliği.
- 16 Hevsel Bahçeleri'nde **temiz suya erişim** sağlansa dahi su kaynaklarının etkin kullanımına yönelik planlama eksikliği.
- 17 Hevsel Bahçeleri'nde **su ve toprak kirliliği**.
- 18 **Su kaynaklarına yakın olmasına rağmen** Hevsel Bahçeleri'nde sulama sorunlarının yaşanması.
- 19 Hevsel Bahçeleri ile Dicle Vadisi'nin **kentsel yapı ile nasıl bütünleştirileceğine** dair bütüncül bir yaklaşımın geliştirilememesi.
- 20 Kentten Hevsel Bahçeleri'ne ulaşmakta yaşanan sorunlar, **gezi güzergâhlarının belirsiz olması, güvenlik sorunlarının** varlığı ve **aydınlatma** problemleri.

Fırsatlar

- 21 UNESCO sürecinin Hevsel'in korunmasına yönelik **farkındalığı** arttırması.
- 22 Yeniden yapılandırılması durumunda Hevsel Bahçeleri'nin **etkin bir üretim** merkezi olma potansiyeli.
- 23 Hevsel Bahçeleri'nde **tarımsal üretim kapasitesinin** arttırılma olasılığı.
- 24 **Yerel endemik türlerin** yaşayabileceği bir havza olması.

Tehditler

- 25 **Yanlış** tarım uygulamaları.
- 26 Hevsel Bahçeleri'nde üretilen tarımsal ürünlerin **kalite sorunları**.
- 27 **Arıtılmamış suların** Dicle Havzası'na karışması.

- 28 **Suyun ticari özelliğinin artması.**
- 29 Hevsel Bahçeleri'nin kentin **yapılaşma baskısı** altında kalması.
- 30 Hevsel Bahçeleri'nin sahiplenilmesinde kurumlar arasında yaşanan **eşgüdüm sorunları** (Valilik-Büyükşehir Belediyesi-Devlet Su İşleri-Tarım İl ve İlçe Müdürlükleri).
- 31 Hevsel Bahçeleri'nin salma sulama ile sulanması, sulamada atık su kullanımı, toprakların nadasa bırakılmadan sürekli ekilmesi, kültür mirası alanı olan Hevsel Bahçeleri'nin korunması ve sonraki kuşaklara aktarılmasının önünde önemli engel teşkil eden uygulamalardır. Temiz su kaynaklarının kullanılmaması aynı zamanda insan sağlığını da tehdit eden sonuçlara yol açmaktadır. Bu alanın korunması, yaşatılması ve sonraki kuşaklara bırakılması ve bunun yanında, insan sağlığı için tehlike yaratan koşulların önüne geçmek için ; Yönetim Planı kapsamında iyi tarım uygulamalarının, sürdürülebilir temiz sulamanın en hızlı biçimde hayata geçirilmesi öncelik ve önem taşıyan konudur.

Dünya Miras Komitesi/39 COM 8B.32

- 32 Surların yakınında bulunan su drenaj sisteminin ve bitki örtüsünün idaresinin iyileştirilmesi, bu alanlarda yeni çalışmalar yapıldığında arkeolojik kanıtların kaydedilmesinde hassas olunması ;
- 33 Hevsel Bahçeleri'nin belgelendirilmesi ve çalışmaların geliştirilmesi ve aday gösterilen mülkün önemini ve kullanım devamlılığını destekleyen su idare sistemleri ve tarım sistemlerinin geliştirilmesi ve belgelenmesi.

Strateji 4.2 : Tarımsal etkinliklerden kaynaklı çevresel riskler ile mücadele edilmesi

- 34 **Eylem 1.2.1 :** Hevsel'de kullanılan tüm sulama sularının, sulama kaynaklarının, atık suların Mikrobiyolojik Kalite Standardı ölçümlerinin yapılması.
- 35 **Eylem 1.2.2 :** Hevsel Bahçeleri'nin topraklarında ve burada yetişen gıdalarda ağır metallerin bulunma düzeyi ile insan sağlığı karşısında tehdit oluşturan kimyasalların belirlenmesi için düzenli ölçüm ve testlerin yapılması.
- 36 **Eylem 1.2.3 :** Su, toprak ve sebzelerden elde edilen sonuçların birlikte değerlendirilmesi ve su-toprak-gıda risk raporunun hazırlanıp, önlemlerin belirlenmesi.
- 37 **Eylem 1.2.4 :** Ölçümler sonrasında, Hevsel Bahçeleri'nde standart sınırların üstünde çıkan ölçümlerden hareketle, insan sağlığını ve çevreyi tehdit eden sulama kaynaklarının kullanımının durdurulması ve alanda temiz sulamanın sağlanması.
- 38 **Eylem 1.2.5 :** Su kaynaklarının korunması ve etkili kullanımının sağlanması amacıyla, salma sulama yönteminden damlama sulamaya geçişi sağlayacak destek ve yardımlara ilişkin planlama ve çalışmalarını gündeme alınması.
- 39 **Eylem 1.2.6 :** Hevsel Bahçeleri'nde ara vermeden ve nadasa bırakılmadan uzun yıllardır işlenen, ekilen toprakların toprak yorgunluğunun ortadan kaldırılmasına yönelik iyi

tarım uygulamaları konusunda çiftçi ve üreticiye yönelik eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi.

- 40 **Eylem 1.2.7** : Hevsel'de ekilen ürünlerin tümünün tohumlarının korunmasına yönelik çalışmalar yapılması.

	da	lt/sn
Ben U Sen Vadisi	200	30
Hevsel Bahçesi	950	150
Hevsel Kavaklık	1450	180
Yeni Kapı Bölgesi	300	50
Fiskaya Bölgesi	550	90
Hz. Süleyman Bölgesi	50	20
Anzele Doğal Kaynak Suyu	/	130
Ben U Sen kuyu suyu	/	15
Otopark suyu	/	20
Hz. Süleyman Kaynak Suyu	/	20
İhtiyaç Duyulan Su	/	520
Mevcut Su Kaynakları	/	185
Dicle Nehri'nden Temin edilecek	/	335

- 41 Tüm alanın sulama kaynaklarının ölçümlerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda zararlı -atık sularla sulamanın durdurulması, atık suların ve açıktan akan kanalizasyon sularının ıslahı çalışmalarının yapılması.
- 42 İlgili kurum ve kuruluşların yardım ve katılımıyla, salma sulama yönteminden damlama sulamaya geçişi sağlayacak kolaylıkların ve geçiş sürecinin gündeme alınması ; hayata geçirilmesi ile ilgili çalışmalarının tartışılması ve planlanması.
- 43 Çevre ve toplum sağlığı karşısında büyük bir risk oluşturan zararlı sulamanın sonlandırılması için kurumlar arası işbirliği koordinasyon sorunlarının aşılarak, alanın temiz sulama kaynakları olan Anzele, Hz. Süleyman, Dicle Nehri vb. kaynaklarla sulanması,
- 44 Hevsel Bahçeleri'nde ara vermeden ve nadasa bırakılmadan uzun yıllardır işlenen, ekilen toprakların toprak yorgunluğunun ortadan kaldırılmasına yönelik iyi tarım uygulamaları konusunda çiftçi ve üreticiye yönelik eğitim faaliyetlerinin hayata geçirilmesi.

- 45 Hevsel Bahçeleri'nde iyi tarım uygulamaları konusunda eğitim verilen çiftçi ve üreticiye yönelik iyi tarım uygulamalarının hayata geçirilmesini sağlayacak danışmanlık desteklerinin verilmesi.
- 46 Hevsel'de ekilen ürünlerin tümünün tohumlarının korunmasına yönelik çalışmalar yapılması.

Hevsel Bahçeleri Tarımsal Üretimi ve Pazar Ağının Genişletilmesi ve Örgütlenmesi

- 47 Hevsel Bahçeleri, gerek üretim kalitesi, gerekse üretim kapasitesi nedeniyle sınırlı pazarlara ulaşan bir üretim alanıdır. Üreticilerin kendi çabasıyla ulaştığı pazar ağının genişletilmesi üreticinin ve üretim sürecinin daha verimli ve sürdürülebilir iktisadi koşullara sahip olmasını sağlayacaktır. **Hevsel Bahçeleri'nde üretim yapısının güçlendirilmesi, üreticinin kentin her kesimine ve kent dışı pazar alanlarına ulaşabilmesi için üretim sürecinin güçlendirilmesi ve örgütlenmesi sağlanacaktır.**

RÉSUMÉ

Hevsel Bahçeleri'nin UNESCO Kültür Mirası listesine dâhil edilmesi süreci bahçelerdeki tarımsal faaliyetlerin daha sürdürülebilir bir biçimde yeniden düzenlenmesi açısından önemlidir. Öte yandan bahçelerdeki üretimin karşı karşıya olduğu teknik ve ekonomik kısıtlar bu süreci zorlaştırmaktadır. Bu açıdan çeşitli kurum ve aktörlerin işbirliğine dayanan çözüm önerileri önem kazanmaktadır.

The process of including Hevsel Gardens in UNESCO Cultural Heritage is important for re-organizing the agricultural activities in the gardens in a sustainable manner. However, the economical and technical limitations of the production in the gardens complicate the procedure. In this context, proposals for solution relying on the cooperation between various institutions and actors become relevant.

AUTEUR

NECATI PİRİNÇİOĞLU

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi
Yerel Ekonomiyi Güçlendirme Daire başkanı